

Hoe word je molenaar?

Vijf portretten van bevlogen molenaars en één molengids.

Molenaar ROLF GLAZENBURG (1977) Poldermolen 'De Helper' (1863) Hoornsedijk 8, Haren

Wie draait hier de molen?

Ik. Sinds 2011. Hiervoor was dat lange tijd Leen Duijm († 2010), mijn leermeester, die mij eind december 2010 vroeg of ik zijn taak hier over wilde nemen, waarop ik volmondig 'ja' zei. Ik doe dat naast mijn werk in Groningen als technisch consultant bij mijn bedrijf Brisk ICT. Wij verzorgen kantoorautomatisering voor midden- en kleinbedrijf.

Zijn er in dit gebied genoeg molenaars?

Het liefst draaien de meeste molenaars met twee of drie man/vrouw op een molen. Er kunnen dus altijd

molenaars bij. Zelf geef ik hier instructie aan enkele leerlingen, die mij ook assisteren. Het is handiger sommige handelingen met meer personen te doen, bovendien krijgen de leerlingen extra instructie.

Hoe is het molenaarsvak voor jou begonnen?

Mijn eerste, vage herinnering is de molen van Overschild. Toen ik acht was, gingen we die met school bekijken. In 2004 bladerde ik bij mijn oma in Bunde (D) in een tijdschrift van de Volkshochschule Leer (D), mijn geboorteplaats. Daarin stond een groot aanbod aan opleidingen, waaronder een cursus vrijwillig molenaar, met een interessante uitleg. Iets over de geschiedenis van de molen, weerkunde, manier van malen, enzovoorts. Dat fascineerde me: laat ik dat eens even doen. In Leer Logabirum volgde ik de cursus vanaf najaar 2004 en werd zo één van de drie molenaars in Ditzum (ben ik nog steeds). Een molenaar uit Nederland bezocht onze molen en vertelde allerlei technische bijzonderheden. Dat boeide me. Ik dacht: ik doe er de cursus in Nederland ter verdieping bij. Zo gezegd, zo gedaan.

Hoe is dat gegaan met die opleiding?

Goed. Het niveau van deze opleiding is ongeveer dat van MBO-C. Op de Hanzehogeschool in Groningen heb ik een HTS opleiding gedaan (elektrotechniek-3 jaar/ werktuigbouwkunde -1 jaar). Dus het was voor mij goed te doen.

Wat moet je weten en kunnen?

De theorie leer je uit twee basisboeken. Er is ook lesmateriaal met veel animaties, dat kun je zelfs op je tablet gebruiken. Verder is er een map met lesbrieven. Die bevatten praktijkopdrachten zoals bijvoorbeeld ga met een molenaar mee, maak foto's, schrijf een verslag, en dergelijke. Die map reikt mij als instructeur handvaten aan bij de opleiding van mijn leerlingen. Al doende leer je zo in de praktijk gelijk de theorie. Daarbij gaat het tegenwoordig meer over waarom doe je het zo, om de consequenties van je handelen.

Wat vind je inspirerend aan molens en molenaar zijn?

Het vernuft, de vindingrijkheid van onze voorouders, molenbouwers en molenaars. De ontdekking van wat je met alleen wind, gratis, kan doen. De omzetting van beweging door wind naar activiteit: meel malen, water pompen, olie persen, hout zagen. Fantastisch. Inspirerend vind ik ook mensen opleiden die op hun beurt weer allerlei dingen organiseren voor dorpsgemeenschappen. Als molenaar ben je ook gastheer/gastvrouw, zeg maar ambassadeur van de molen door er enthousiast over te vertellen. Want er zijn twee molenbiotopen. Bekend is vooral het eerste: zorg voor de windvang. Het tweede wordt vaak onderbelicht, namelijk draagvlak kweken voor het molengebeuren in dorp of stad. Met z'n allen kun je namelijk veel meer bereiken.

Neemt het molenaar-zijn veel tijd in beslag?

Lesgeven 3 uur per week plus de voorbereiding. Regelmatig draaien, vooral zomers, zo'n drie-en-eenhalf uur per week. Aan onderhoud ben ik geen tijd kwijt, dat doen de schilder, de molenmaker en de medewerkers van het Meerschap Paterswolde.

Iemand wil vrijwillig molenaar worden. Wat raad je aan?

"Doen! Bezoek een molen, bijvoorbeeld op Monumentendag of Molendag. Draai een morgen mee op een molen in de buurt of hier op 'De Helper'. Je komt in een heel interessante wereld terecht. Eindelijk kun je met kennis van zaken fatsoenlijk meepraten over het weer en weersomstandigheden. Je ontmoet enthousiaste vrijwilligers die met van alles en nog wat bezig zijn: werken met de molen, iets organiseren in een dorp, opleidingen verzorgen, een winkeltje runnen, bezoekers ontvangen en rondleiden, een website, twitter enz.

Zo kun je via internet tegenwoordig het hele molengebeuren volgen. (twitter.com/molendehelper).

Doen dus!

Molenaar JAN HOMAN (1953)

Korenmolen 'Widde Meuln' (1863) Boltweg 16 Ten Boer

Wie draait hier de molen?

Wij zijn hier met vier molenaars. Vanaf de heropening in 2005 zijn dat Wim Hofman, Jurjen Hoekstra en Emiel Nales. Vanaf oktober 2009 hoor ik, Jan Homan, ook bij dit team. Dat doen we naast onze baan als huisman (Jurjen), ICT-deskundige bij DUO (Emiel), chef onderhoud en projectleider in de chemische industrie, ikzelf. Wim is gepensioneerd.

Er zijn hier dus genoeg molenaars?

Ja, dit is een luxe positie met vier molenaars op de 'Widde Meuln'. Als ieder fit en gezond is, zijn er hier genoeg. Maar een nieuwe molenaar is natuurlijk van harte welkom. We moeten ook aan de toekomst denken. Als je in je eentje draait, zou je het op den duur als een verplichting kunnen gaan voelen.

Hoe is het molenaarsvak voor jou begonnen?

Toen ik 35 jaar was, kreeg ik belangstelling voor molens door de schoonvader van een goede vriend. Die was molenbouwer in Zuid-Holland. Hij deed onderhoud en restauratie aan voornamelijk wipmolens. Bij een biertje of een borreltje raakten we enthousiast door zijn verhalen. Een molenaar uit Ten Post pushte ons een opleiding molenaar te gaan volgen. Twee jaar later (1990) zijn we daar samen aan begonnen bij Dick Wijchgel op de molen van Garsthuizen.

Hoe ging dat met die opleiding, wat moet je weten en kunnen?

Vanaf de eerste dag was dat elke zaterdag een feest. Prachtige middagen, een genot om er heen te gaan. Ja, wat doe je? Je krijgt les in draaien met de molen, hem onderhouden, het billen van molenstenen, kortom je leert van alles rondom de hobby 'molen'. Tijdens de opleiding wordt ook kennis van het weer bijgebracht. En het is niet erg moeilijk. Iedereen met de juiste instelling, met enthousiasme kan het leren. Je hoeft niet echt technisch te zijn. En je hebt, man of vrouw, een keuze: molenaar worden of molengids. Vanaf je achttiende jaar kun je beginnen met de opleiding.

Wat vind je inspirerend aan molenaar zijn?

Voor mij is het zaterdag in de eerste plaats een uitlaatklep. Ik heb een drukke baan met veel stress. Hier kan ik mijn gedachten even verzetten. Heerlijk bezig te zijn met de techniek van wel honderden jaren geleden. En goed ook om bij te dragen aan het in stand houden van een stuk cultureel erfgoed. Het team op de 'Widde Meuln' is fantastisch. Dat zorgt voor ontspanning en enthousiasme. Ook alles er omheen, bezoekers ontvangen, vertellen over de molen, een aantal teamvergaderingen bezoeken, een gezellige avond meemaken, meedoen aan een excursie maakt het allemaal heel plezierig om te doen.

Neemt het molenaar-zijn veel tijd in beslag?

Eén of twee zaterdagmiddagen in de maand. Op bijzondere dagen, Monumentendag of Molendagen, verdelen we de taken en draaien we bij toerbeurt. Soms op verzoek doen we dat ook wel door de week. In oktober is het Kindermaand. Dan komen er elk jaar leerlingen van basisscholen een ochtend naar de molen. Dat vind ik erg leuk. Daarvoor neem ik zelfs een vrije dag op als het nodig is. We malen dan wat tarwe tot grof diervoermeel voor een veehouderij in de omgeving, die ook de tarwe levert.

Iemand wil vrijwillig molenaar worden. Welk advies zou je geven?

Leef je een beetje in. Zoek documentatie over molens, bijvoorbeeld op internet. Bezoek één of meer molens. Praat met molenaars en molengidsen. Weet waar je aan begint. Heb je een partner, dan moet die er wel achter staan. Belangrijk is enthousiasme over een stuk cultureel-industrieel erfgoed in je eigen omgeving. En dat helpen in stand houden.

Molenaar DREWE SCHOUTEN (1943)

Korenmolen 'Fortuna' (1890) Schipperstraat 2a Noordhorn

Wie draait hier de molen?

Klaas Hekker (1949) is hier al meer dan dertig jaar de vaste molenaar. Ik draai nu ongeveer acht jaar met hem samen op molen 'Fortuna'. Daarvoor werkte ik ongeveer tien jaar in het hoger beroepsonderwijs als docent economie en plusminus twintig jaar als docent informatica. Verder ben ik penningmeester voor een kerkje in Haren en Delfzijl. Tot ik molenaar werd, was ik een fervent (zee)zeiler in mijn vrije tijd.

Zijn er genoeg molenaars in dit deel van Groningen?

Nee. In heel Groningen staan zo'n tachtig molens met ongeveer veertig actieve molenaars. Op elke molen is het wenselijk dat er twee molenaars zijn. Er is dus behoefte aan twee keer tachtig is honderdzestig

molenaars minus die aanwezige veertig. Dat betekent dat er wel honderdtwintig bij zouden mogen komen. Het Gilde van Vrijwillige Molenaars is met een landelijke actie bezig om molenaars te werven. Ook in deze regio zijn we daar steeds mee bezig.

Hoe is het molenaarsvak voor jou begonnen?

Mijn vader liet mij, toen ik een jaar of negen was, foto's zien van molens. Hij, als hoofd van de technische dienst van het Waterschap, vertelde me trots te zijn dat hij alle molens in de Anna Paulownapolder had ingeruild voor elektrische gemalen. Pas toen ik in 2004 in Noordhorn woonde met uitzicht op molen 'Fortuna' begon het echt, met een bezoek aan de molen. Klaas Hekker vroeg me toen molenaar te worden. Na een jaar meedraaien ben ik, enthousiast geworden, aan de opleiding begonnen.

Hoe ging dat met die opleiding?

Dat ging goed, het heeft zo'n anderhalf jaar geduurd. Had er toen al heel wat meer dan de vereiste honderdvijftig praktijkuren op zitten.

Wat moet je weten en kunnen?

Natuurlijk de theorie die elke molenaar moet kennen, alle onderdelen van de molen en kennis van molentypes. Daarnaast is kennis van het weer heel belangrijk. Dat is trouwens iets wat je jezelf moet eigen maken, je houdt het weer steeds zelf in de gaten dus niet alleen via de weerberichten. Wat technisch inzicht is gewenst. Belangrijker is vaardig zijn met je handen, nodig voor bijvoorbeeld het billen (=scherpen) van de molensteen, of het manipuleren met die 1500 kilo zware molensteen, iets wat je normaal gesproken nooit doet. Op de meeste molens zorgt de molenaar voor klein onderhoud. Een beetje handig zijn is dus nooit weg.

Wat vind je inspirerend aan molenaar zijn?

Het geeft me een kick de wieken van de molen op de juiste snelheid te laten draaien, gelijkmatig, wat nodig is om goed te malen bij een omtreksnelheid van de lopersteen van circa zeven à acht meter per seconde. En dat handhaven, lettend op je gevluucht; vijftig à zestig keer moet de wijk langskomen. Bezig zijn met je zeilen. Het is heel bevredigend te zien dat het meel goed gemalen is, dat wil zeggen van een constante kwaliteit, fijn of grof.

Ik vind het ook heerlijk om met wind boven in de kap te kijken. Al de geluiden die de molen maakt, die determineren, dat is voor mij genieten. Verder vind ik het erg leuk om aan bezoekers te vertellen over hoe zo'n molen werkt.

Neemt molenaar-zijn veel tijd in beslag?

Voor mij is dat twee dagen per week, elke zaterdag van 10.00 - 17.00 uur en één andere dag. Ik heb wat met hout, en het een en ander met houtconstructies gemaakt, zwaluwstaart-/pen-en-gatverbindingen en dergelijke. Dus ik timmer hier ook heel wat af. Maakte onder andere hekjes om de trapgaten, want veiligheid op deze publieksmolen gaat voor alles. Er komen hier nogal wat kinderen namelijk. Belangrijk is verder: zorgen voor voldoende draagvlak/goodwill bij de bevolking voor het draaien van de molen, dat hoort ook bij mijn taak vind ik. Daar gaat extra tijd in zitten zoals de abseildag die we hier hadden, de lampionnen-

keuring, het stempelen bij de wielerronde en dergelijke.

Iemand wil vrijwillig molenaar worden. Wat raad je aan?

Draai eerst een half jaar mee op een molen in de buurt. Probeer onderscheid te maken tussen de molenaar als persoon en het eigenlijke werk op de molen. Het gaat in feite om het laatste. Zoek, als je verder wilt gaan, een instructeur op die je ligt. Er zijn er verspreid over de provincie Groningen ongeveer zes actief. Een goede instructeur is onmisbaar.

Zijn er naast al die pluspunten ook minpunten?

Nee, ik zou 't echt niet weten. Voor mij is een bijkomend voordeel nog dat mijn conditie er door het vele trappen klimmen beter op is geworden.

**Molenaars TJITSE MOLLEMA (1972),
PETER WILDEMAN (1966) en
molengastvrouw ANNETTE WILDEMAN (1970)
Korenmolen 'STORMVOGEL' (1850) Molenweg 67
Loppersum**

Wie draait hier de molen?

Tjitse Mollema: Lange tijd tot 2010 was dat Roelof Bouwknegt. Daarna kwamen er een tijdje gastmolenaars. Gediplomeerd sinds oktober 2012 draai ik hier

nu de molen. Dat doe ik naast mijn baan als projectleider waterbeheer bij Arcadis, een ingenieursbureau. In april 2014 is Peter geslaagd. We zijn nu dus met twee gediplomeerde molenaars.

Lukt het in deze omgeving genoeg molenaars te vinden?

Tjitse: Nee, niet echt. Het zou het mooist zijn als we hier z'n drieën waren. Hoe meer molenaars, hoe vaker de molen draait. En bij grote klussen is het handig dat samen te doen. Dus nadat Peter zijn diploma had gehaald, is de vlag uitgegaan.

Hoe is het molengebeuren voor jou begonnen?

Tjitse: Eigenlijk pas laat. Ik woon sinds 2002 in Loppersum. Toen Roelof Bouwknecht naar Beilen verhuisde, stond de molen stil. Dat vond ik jammer voor Loppersum. Een molen moet draaien. Ik heb mij georiënteerd op internet over de opleidingseisen en besloot de cursus molenaar te gaan doen. Die heb ik in twee jaar tijd gedaan.

Peter Wildeman: Mijn eerste molenherinnering is de molen van Oosterwijtwerd op een schilderijtje bij opa en oma. Ik ben pas enthousiast geworden voor de molen door het kopen van dit huis dat er vlak naast staat. Vroeger stond er op deze plek een boerderijtje. De molenaar die er woonde, brak het af en bouwde er een nieuw huis. Ik twijfelde geen moment toen het in 2006 te koop stond. Annette en ik zijn hier met onze kinderen gaan wonen. Door gesprekken met molenaars ben ik enthousiast geworden. Ik ben vrijwillig molenaar geworden omdat ik vind dat de molen moet draaien. Mijn beroep? Assistent bedrijfsleider bij een constructiebedrijf.

Annette Wildeman: Toen de molenaars allemaal weggingen ben ik, naast mijn baan als verzorgende IG, samen met Tjitse, Peter en een aantal vrijwilligers, echt begonnen de molen onder de aandacht te brengen van de bewoners van Loppersum, jong en oud. Voor kinderen organiseerden we een kinderdag, voor oudere jeugd 'meelzak hijsen' en voor volwassenen is er het shantykoor of een glaasje glühwein eind december.

Hoe is het gegaan met die opleiding?

Annette: Tijdens een korte cursus molengids leer je iets over soorten molens. Maar vooral wat over het organiseren van allerlei activiteiten en over het rondleiden van mensen.

Tjitse: De cursus vrijwillig molenaar duurt circa twee jaar. Voor de praktijk staan honderdvijftig uren bezig zijn op de molen. De theorie is vooral zelfstudie. Er zijn twee mappen waarvan je de inhoud moet kennen, geschikt voor iedereen die echt gemotiveerd is. Want dat is wel nodig, de drive om het te doen, zelfdiscipline en doorzettingsvermogen. Bijvoorbeeld inzicht wat

betreft het weer: welke weersomstandigheden zouden echt gevaar kunnen opleveren? Eén donker wolkje kan al een waarschuwing inhouden. Onder geen beding mag een molen op hol slaan. Je moet dus tijdig de juiste maatregelen nemen om de molen veilig te laten draaien.

Wat vind je het inspirerende aan het werken op de molen?

Tjitse: Het draaien geeft een kick, het is gewoon leuk om met zo'n stukje 'speelgoed' bezig te zijn. Ook klein onderhoud doe ik graag. Daarin geeft de eigenaar van de 'Stormvogel', Molenstichting Fivelingo, ons de vrije hand. Wat kan is goed, de rest verzorgen zij. Inspirerend is voor mij ook het contact met de mensen, met andere molenaars en bezoekers. Dat levert gesprekken op over van alles en nog wat, bijvoorbeeld over duurzaamheid, over geschiedenis...

Annette: Op Molendagen en dergelijke hebben we veel aanloop, voornamelijk uit het dorp. Er komen steeds meer mensen op af. Voor hen iets organiseren geeft mij veel voldoening."

Neemt het werken op de molen veel tijd in beslag?

Annette: Dat gaat ongemerkt. Regelmatig ben ik er wel mee bezig.

Tjitse: Elke zaterdag een dagdeel, het hele jaar door. Verder een aantal vergaderingen, meestal 's avonds en altijd heel gezellig.

Peter: Ongeveer hetzelfde als Tjitse, maar dan op zonen feestdagen. Of als er eens een keer iemand de oprit oploopt en we hebben even tijd, dan doen we tussendoor ook nog wel eens een rondleiding, dat is het voordeel als je ernaast woont. Zo kwam laatst nog een 'oud-mulder' langs, de heer Oosterhof, mulder van 1950-1955 en nu inmiddels 91 jaar oud. Hij liep zo alle trappen naar boven! En wat een herinneringen...

Iemand wil vrijwillig molenaar worden. Wat raad je aan?

Tjitse: "Doen! Leuk! Maar maak wel een bewuste keuze. Wie A zegt, moet ook B zeggen. Kwestie van doorzetten. Kijk, mij gaat het eigenlijk net als Peter en Annette om reuring in het dorp, wat leven in de brouwerij. En, molenaar zijn is een veelzijdige hobby, met weinig verplichte onderdelen. Je geeft het zelf kleur.

Molenaar REMKO VERSTOK (1949)
Korenmolen 'De Korenbloem' (1895) Wedderweg 25a
Vriescheloo

Wie draait hier de molen?

Harm Prenger is hier al bijna twintig jaar de vaste molenaar. Zelf ben ik hier sinds kort (2012) gediplomeerd vrijwillig molenaar. Verder ben ik sinds 1 april 2013 secretaris van de Molenwerkgroep Oost-Groningen. Die is opgericht in 1974 met als doel het opleiden van molenaars en het bemensen van de achttien molens in ons werkgebied.

Lukt het om op die molens molenaars te plaatsen?

We hebben tachtig leden (ook van buiten dit gebied) waarvan ongeveer de helft gediplomeerd molenaar is. We willen graag op elke molen minstens twee molenaars. Daarnaast willen we graag een soort poule van molenaars die zo nu en dan willen draaien. Daarom zijn we steeds op zoek naar nieuwe vrijwillige molenaars.

Hoe is het molenaarsvak voor jou begonnen?

Eigenlijk nog niet zo lang geleden, in september 2009, toen ik net in Vriescheloo woonde. Een vriend van mij is molengids in Utrecht. Zijn enthousiasme sprak me wel aan: iets vertellen over een molen. Ik besloot een openbare les mee te maken op molen 'Dijkstra' in Winschoten. Toen ik daar vertelde interesse te hebben om molengids te worden, vroeg een bestuurslid van de Molenwerkgroep waarom ik geen molenaar wilde worden. Daar was behoefte aan. Ik dacht 'waarom ook niet' en ben meteen aan de opleiding begonnen.

Hoe is dat gegaan met die opleiding?

Elke week is er een lesmoment, de ene week praktisch, meelopen op de molen. De andere week (tijdens de wintermaanden) theorieles. Er staat anderhalf tot twee jaar voor deze opleiding. Ik heb er drie jaar over gedaan. Ik had geen haast en heb de vereiste honderdvijftig praktijkmomenten voor het examen in een rustig tempo gedaan.

Het volgen van de theorielessen is wenselijk, ook om van anderen te leren. Voor het examen moet je weten wat er in de lesmappen staat die bij de cursus horen. Bij het meelopen op de molen leer je van de molenaar/instructeur ook veel.

Wat moet je weten?

Je moet alle typen molens kennen. Van de molen waar je zelf op werkt, moet je alles weten. Van de andere type molens alleen de hoofdkenmerken. Daarnaast moet je de veiligheidseisen kennen. En dan is er ook nog het onderdeel 'weer'. Welke weertypen beïnvloeden het werken op de molen. Dat is belangrijk en moet je weten. De opleiding is niet te moeilijk en te doen

voor bijna iedereen, mannen en vrouwen. Vergelijk het met een auto-rijopleiding. De theorie echt erin stampen, voor de praktijk veel oefenen. En...geen hoogtevrees hebben!

Wat vind je inspirerend aan molenaar zijn?

Ik heb bewondering voor die gigantische houten machine die een molen is. Een stukje technisch vernuft, ben er best trots op zo'n apparaat te bedienen. Verder spreekt het ontmoetingselement me aan. Je ontmoet bezoekers op de molen. Met andere molenaars gaan we één keer per jaar op excursie om diverse molens te bekijken. Twee keer per jaar komen we als leden van de werkgroep in vergadering bij elkaar en er is een Nieuwjaarsbijeenkomst. Dat is allemaal heel leuk. En je doet iets voor de gemeenschap. De meeste mensen vinden het mooi om de molen te zien draaien.

Neemt het molenaar-zijn veel tijd in beslag?

Dat valt wel mee. We werken meestal op een vast dagdeel. Sommigen draaien op een dagdeel op zaterdag. Zelf draai ik liever op zondagmiddag van 13:00 tot 16:00 uur. Een enkeling doet het op een bepaalde avond of een dagdeel midden in de week. Ook draaien we op aanvraag van groepen of scholen. Natuurlijk ook op Nationale Molendag, op Monumentendag en tijdens het Groninger Molenweekend.

Iemand wil vrijwillig molenaar worden. Wat raad je aan?

Ik zou hem/haar uitnodigen om eens een dagje mee te draaien. Welkom! Dan kan hij/zij ook beleven wat voor kick het geeft in zo'n enorme molen bezig te zijn. Ik zal je wat vertellen: als ik het eerder geweten had, was ik er eerder aan begonnen!